

**Szövegértés a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem első évfolyamos
hallgatóinak körében
2025 – 2026**

1. A felmérés általános bemutatása

A 2025 – 2026-os tanévben a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem a korábbi években elkezdett hagyományt folytatva, idén is lebonyolította a hallgatók szövegértésére vonatkozó kompetencia mérést. A felmérés során, akár csak az előzőekben, az első évfolyamos hallgatók teljes mintájának vizsgálata volt a cél. Azért ez a korosztály lett kiválasztva, mert a közoktatásból kikerülve a kimenő vizsga magyar nyelvből éppen a szövegértés képességét méri. Így a kapott eredmények az iskolai anyanyelvoktatás eredményességéről is hiteles képet nyújtanak, ugyanakkor olyan empirikus adatokkal is szolgálnak, amelyek felvázolják a magyar nyelvterületen komoly megoldandó problémát jelentő gyenge szövegértési kompetencia részletes összetevőit, esetleges okait.

A mérés során az is cél volt, hogy a kapott eredmények beilleszthetők legyenek más nagyszabású vizsgálatok soraiba, s az adatok összevethetők legyenek azok eredményeivel, illetve az idei adatainkat a korábbi két mérés eredményeivel összefüggésben is elemezhetjük.

Mivel intézményünkben különböző anyanyelvű hallgatók tanulnak, az előző években olyan feladatokat kerestünk, melyek magyar és ukrán nyelven is hozzáférhetők. Így esett a választás a PISA 2000 tesztjeire. Az összehasonlítás végett az idei tanévben is ezeket használtuk.

E nagyszabású felmérés 15 éves tanulók készségeit vizsgálja, viszont alkalmasnak bizonyulhat a kárpátaljai 16-17 éves első évfolyamos hallgatók szövegértési kompetenciáinak mérésére is.

A PISA meghatározása szerint *„A szövegértés a szövegek megértése, felhasználása, értékelése és az ezekre való reflektálás, illetve a velük való elkötelezett foglalkozás képessége annak érdekében, hogy az egyén elérje céljait, fejlessze tudását és képességeit, és hatékonyan részt vegyen a mindennapi életben/társadalomban”*. Ennek megfelelően ezek a tesztek többfajta szövegtípust és ezekhez kapcsolódó többfajta feladatot tartalmaznak.

A digitalizált feladatok elvégzése előtt egy háttérkérdőívvel a hallgató azon adataira, szociológiai jellemzőire kérdeztünk rá, amik a nemzetközi szakirodalom, illetve hipotéziseink szerint összefüggést mutathatnak a válaszok alakulásával.

Mivel az általunk lebonyolított mérésre 90 perc állt rendelkezésünkre, 4 szöveg került a tesztbe.

Ezek különböző szövegek **forrásuk** (2 egy forrásból származik, 2 több forrásból származik), **formátumuk** (folyamatos szöveg 2, nem folyamatos szöveg 1, kevert szöveg 1), **típusuk** (elbeszélés 2, ismertetés 2) szerint. A hozzájuk kapcsolódó 17 kérdés között **információ-visszakeresést, értelmezést és értékelést** igénylő is volt.

A felmérésben összesen 181 hallgató vett részt. 136 magyarul (97 nő, 39 férfi), 45 ukránul kérte a tesztet (35 nő, 10 férfi).

A tesztet magyarul kitöltő 136 válaszadó átlagosan elért pontszáma tavaly kimondottan magas, 12,1 pont volt (előző években: 11,23, illetve 11,83) a 17-ből, az idén csupán 11,5.

Az ukránul kitöltők ponteloszlása alapján az idei átlag kissé alacsonyabb a tavalyi 12,86 ponthoz képest – 12,27, viszont a medián (13) továbbra is azt mutatja, hogy a többség erős középszintű szövegértéssel rendelkezik. A legalacsonyabb pontszám az ukránul kitöltők között 5, a legmagasabb 16 volt (senki sem érte el a 17-es maximumot).

Maximum pontot a magyarul kitöltött feladatlapok esetében tavaly 9 ember ért el (tavalyelőtt 5 ember ért el), az idén csupán 4 ember, az ukránul választ adók közül senki nem érte el a maximumot. Szakok, illetve a középiskola nyelve szerint nem mutatkozik lényeges összefüggés a válaszok alakulásával. A nemek aránya kiegyenlített.

Mindenképpen pozitív, hogy 6 hallgató adott majdnem maximális, 16 helyes választ, illetve 11 hallgató 15 helyes választ. Viszont a tavalyihoz viszonyítva alacsonyabbak ezek az értékek. Feltételezhető, hogy nem a kompetenciáik gyengébbek, hanem a motiváltságuk hiányzott. Az idei felmérés során a legalacsonyabb pontszám a 3 volt.

2.Az eredmények megoszlása különböző szempontok szerint

A válaszok alakulása, akárcsak a tavalyi évben, nem mutat statisztikailag lényeges összefüggést a szülők iskolai végzettségével, de meglepő módon sem az általános, sem a középiskola tannyelvével.

A hallgatók közül többen váltottak magyar tannyelvű középiskolára az ukrán nyelvű általános iskola után: valamelyik egyházi líceumban vagy a Rákóczi Egyetem szakgimnáziumában érettségiztek.

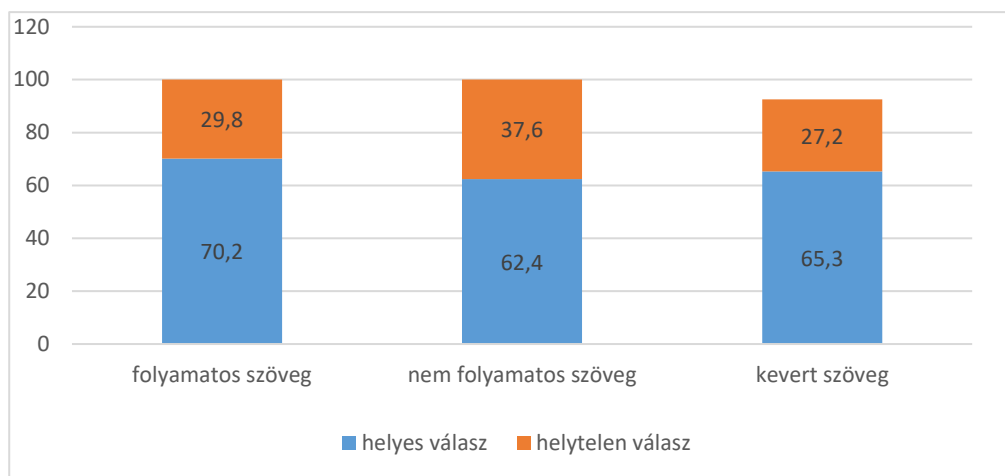
Az ukrán nyelvű űrlapot választók közül a 45 hallgató közül 13-an tisztán magyar, 32-en tisztán ukrán tannyelvű iskolába jártak.

A pontértékek a magyar szövegértési feladatoknál átlagosan 11,5 volt, viszont ha a leggyakrabban előforduló pontértéket keressük, akkor míg tavaly a 15-öst láthattuk, az idén ez a 13.

A 2024/2025-es tanévben elvégzett mérés eredményeit összevetve a korábbi, első kompetenciamérés eredményeivel, megállapítottuk, hogy pozitív irányú változás volt

megfigyelhető több szempontból is. Ez a tendencia az idén megfordult. A tavalyi eredményekkel összevetve az idei számokat, ugyanaz állapítható meg, mint az előző évben.

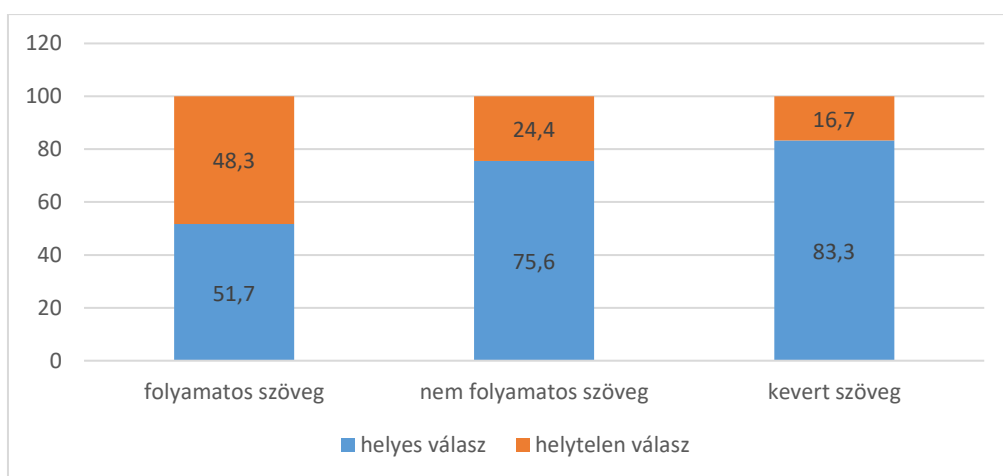
1. ábra. A magyar nyelvű válaszok alakulása a szöveg formátuma szerint 2025/2026
(N=136, %)

A következő diagram adatait megnézve látható, hogy a tavalyi évhez viszonyítva, gyengébb arányú a helyes válaszok alakulása, viszont a korábbi évekhez képest eredményesebb.

Bár az ukrán nyelvű tesztet kitöltő hallgatók alacsony száma miatt valós számokkal kellene szemléltetnünk az eredmények alakulását, az összehasonlíthatóság végett, ezek esetében is százalékos megoszlásban tüntetjük fel az ábrákon ezeket.

2. ábra. Az ukrán anyanyelvűek válaszainak alakulása a szöveg formátuma szerint 2025/2026
(N=45 %-ban)

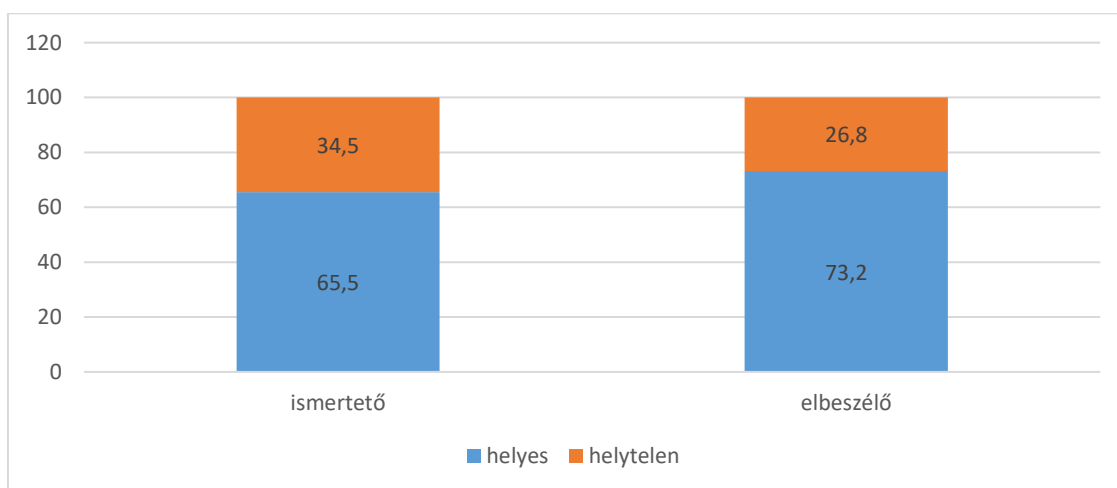
Az ukrán nyelvű válaszadóknál a kevert szöveg esetében pozitív változás volt a tavalyihoz képest, a mostani adatok szerint 83,3 % a helyes válaszok aránya, míg az elmúlt évben ez 69 % volt. A nem folyamatos szövegnél a tavalyi 83 %-ról 75,6 %-ra csökkent a helyes válaszok aránya. A folyamatos szövegnél viszont csökkenés tapasztalható az idei mérések alapján: 77 %-ról 51,7 %-re csökkent.

Látható, hogy a két csoport válaszainak alakulásán mutatkozik különbség: míg a magyar nyelvű csoport esetében legtöbb helytelen válasz a nem folyamatos szövegre vonatkozó kérdésekre érkezett, az ukrán nyelvű csoportnak a diagramok értelmezése nem okozott gondot.

Ugyanez elmondható a következő szövegtípus esetében is: a diagramot és a tudományos esszét nagyobb arányban értelmezték megfelelően az ukrán tesztet választó hallgatók. Ha a tavalyi adatokkal összevetjük az idei eredményeket, mindkét szövegtípusnál negatív változás figyelhető meg a magyar nyelven válaszolók csoportja esetében.

3. ábra. A magyar nyelvű válaszok alakulása a szöveg típusa szerint 2025/2026

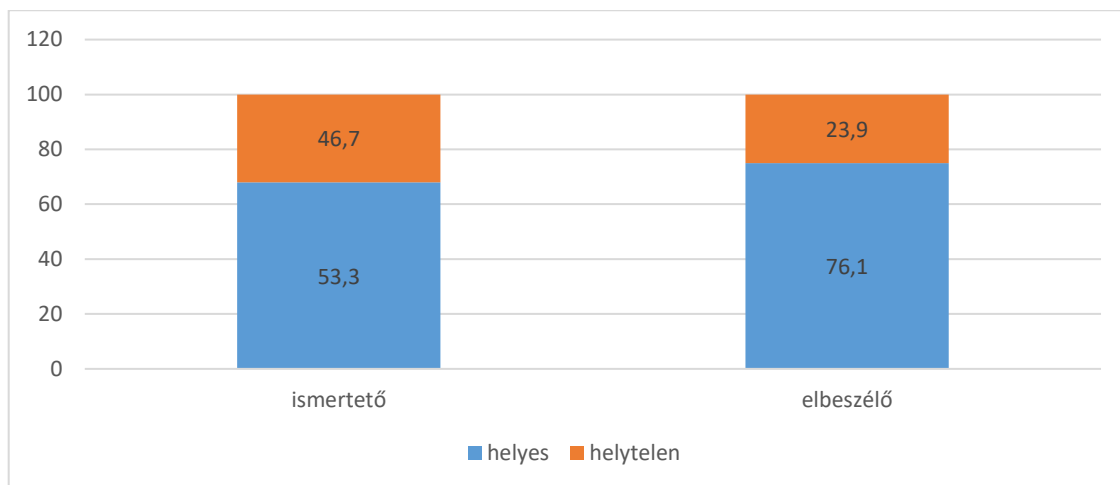
(N=136, %-ban)

Az ukrán nyelvű kitöltést választók esetében az idei mérés során az ismertető szövegtípus esetében a korábbi 73%-os helyes válaszolási arány után 53,3%-os csökkent az idei eredmény.

4. ábra. Az ukrán anyanyelvűek válaszainak alakulása a szöveg típusa szerint 2025/2026

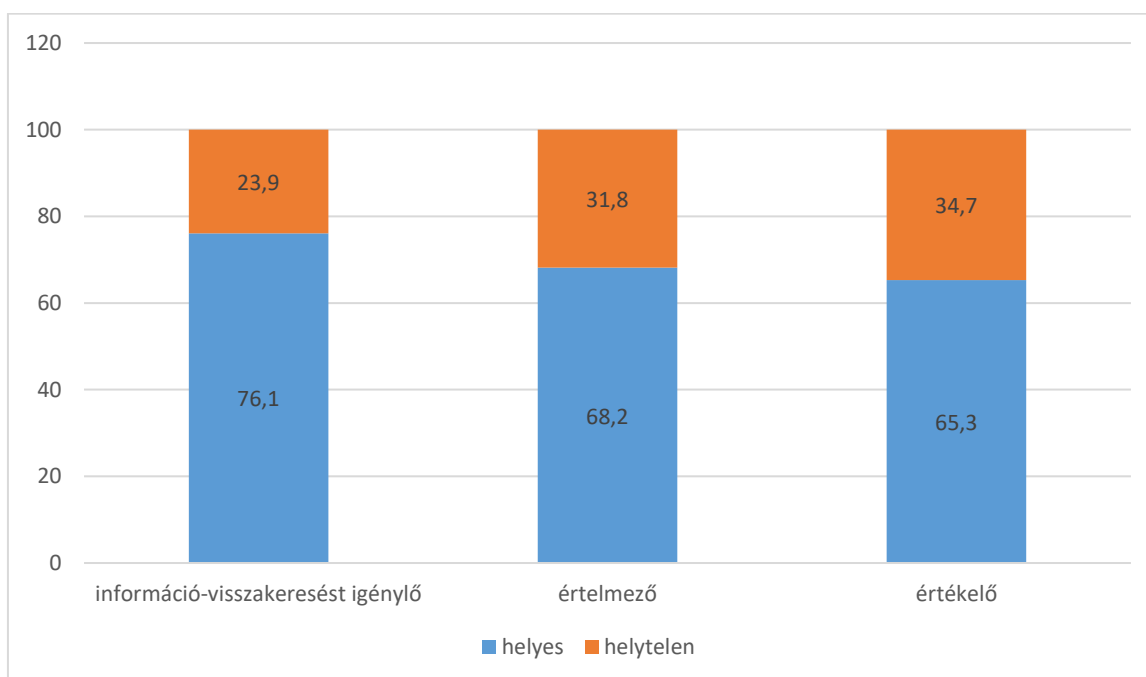
(N=45, %-ban)

Mindkét csoport esetében elmondható, hogy az elbeszélő szöveg kevésbé okozott problémát a résztvevőknek, mint az ismertető. Viszont meg kell jegyeznünk, hogy az ismertető szöveg egyike két diagramból állt, amelyhez több esetben értékelést igénylő, nyitott kérdések tartoztak, amik általában nagyobb nehézséget okoznak a tanulóknak más felmérések adatai szerint is. Ez az elmúlt évek során végig így volt.

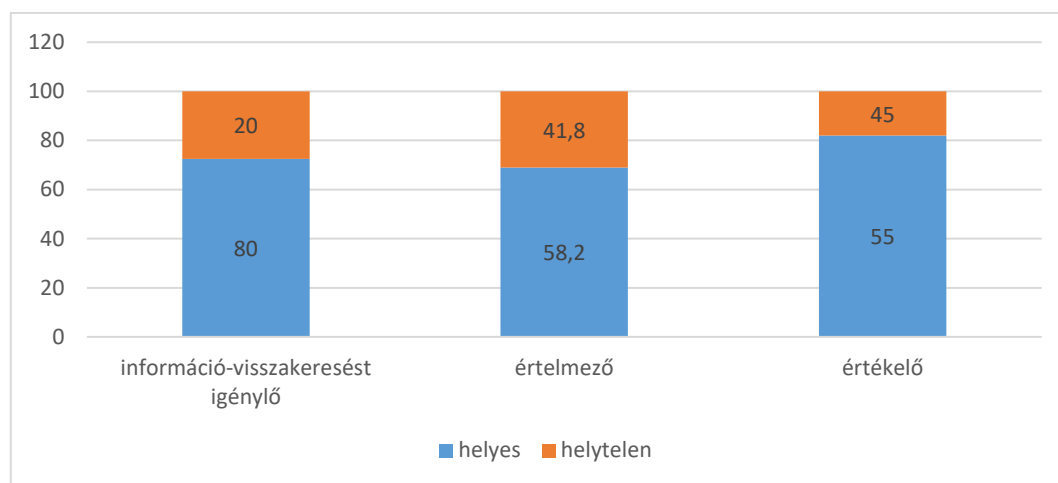
Ezt a feltételezünket alátámasztja, ha művelettípusok szerint is megvizsgáljuk a válaszok alakulását. Leginkább az információ-visszakeresést igénylő feladatokat oldották meg megfelelően mindkét csoport résztvevői mindkét tanévben.

5. ábra. A magyar nyelvű válaszok megoszlása művelettípusok szerint 2025/2026 (N=136, %-ban)

6. ábra. Az ukrán anyanyelvű válaszok megoszlása művelettypusok szerint 2025/2026

(N=45, %-ban)

A statisztikai adatok alapján, több szempontot figyelembe véve, valamint a nyitott kérdéseket áttekintve néhány következtetést megfogalmazhatunk.

A legnagyobb problémát a Csád-tó című szöveg értelmezése okozta amint a magyar, úgy az ukrán nyelvű tesztet választó csoportnak is. Ez a produktum 2 ábrából tevődik össze, illetve a hozzájuk tartozó rövid leírásból. Amikor a látottak, olvasottak alapján ki kellett következtetniük, hogy megközelítőleg milyen dátummal kezdődhet az egyik grafikon, az előző éveken csupán 38,5%-uk, illetve 50,9%-uk, adott elfogadható választ, tavaly ez az arány 54,2%, az idén 49,3%.

Alacsonyabb arányban kaptunk helyes válaszokat a legterjedelmesebb szövegre vonatkozóan is. Bár összefüggő, elbeszélő szöveg volt, viszont egy színdarab részletét kellett elolvasniuk a hallgatóknak. Viszont az előző évekhez viszonyítva a korábban nagy problémát okozó, részletesebb olvasást igénylő kérdések esetében is több jó válasz érkezett.

Szakok szerint nagyon nehéz bármilyen következtetést is megfogalmazni, hiszen mutatkoznak különbségek: csoportlétszámok, a nemek, a részvétel nem kiegyenlített.

3. Összefoglalás és konklúzió

Összességében az intézményben végzett szövegértés mérése hasznosnak, hasznosíthatónak nevezhető. Az előző két mérés eredményeihez viszonyítva egyértelmű javulás volt megfigyelhető a tavalyi évben. Az idén sajnos nagyon sok alacsony pontszám született, ami a hallgatók motivátlanságát jelezte. Ez összefügghet azzal, hogy idén a diákok tanulmányaik első hetében írták ezt, s előfordulhat, hogy nem érezték elég fontosnak az odafigyelést.

Az előző évi mérések során tapasztaltakat most is leszögezhetjük: a következő években a tudományosság, a hatékony tanulási módszerek, s az iskolai anyanyelvoktatás fejlesztése szempontjából is eredményesen felhasználhatunk majd ezeket az eredményeket. Mert a bemutatott adatokból kiderült, hogy nehézségek vannak, s mindenképpen szükségesek ezek a mérések a felsőoktatás szintjén is. Sőt, a későbbiekben ezek az eredmények összevethetők lesznek a kárpátaljai magyar iskolákban éppen ebben az időszakban lebonyolított kompetenciamérések eredményeivel.

A többszemponútú vizsgálatok alapján, elmondható, hogy a hallgatók eredményei igazodnak a nemzetközi átlaghoz. Viszont azok a közoktatásban mért eredmények. A korábbi, Kárpátalján végzett felsőoktatásban mért eredményekhez viszonyítva viszont az előző évben jóöbban teljesítettek, míg az idén sajnos gyengéöbben. Mindenképpen hasznos lesz a következőöbben összevetni a legfrissebb Kárpátalján végzett mérések eredményeivel az itt kapott adatokat. Hiszen a mérések akkor hasznosak, ha azt konkrét céllal, cselekvési tervekhez igazítva végzik. A cél pedig nem a statisztikák javítása, hanem hogy elégedett, továbbtanulni képes, szakmájukban hatékony és sikeres embereket neveljünk/képezzünk, akik részt tudnak venni a tudásalapú gazdaságban és elkerülhetik a kiszolgáltatottságot.